

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

Εισαγωγικό σημείωμα

Ο Αλέξανδρος Σακελλαρίου είναι διδάκτορας Κοινωνιολογίας και ερευνητής στο Πάντειο Πανεπιστήμιο. Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα μεταξύ άλλων περιλαμβάνουν την πολιτική και τη θρησκεία.

Η μετανάστευση των νέων: η ουτοπία της ξενιτιάς;

Το θέμα - ή για ορισμένους το πρόβλημα - της μετανάστευσης των νέων Ελλήνων στο εξωτερικό παραμένει στο προσκήνιο εδώ και πέντε χρόνια, από τότε δηλαδή που αυτό που όλοι πλέον ονομάζουμε οικονομική κρίση άρχισε να γίνεται αισθητή. Έχουν δημοσιευθεί κατά καιρούς πολλά άρθρα περί αυτού του ευαίσθητου θέματος αναφέροντας στοιχεία για περίπου 200.000 νέους, με πτυχία, μεταπτυχιακά και διδακτορικά που έχουν μεταναστεύσει στην Ευρώπη, στην Αυστραλία, στις ΗΠΑ. ακόμα και στη Νέα Ζηλανδία. Άλλες έρευνες προσπαθούν να μειώσουν το πρόβλημα υποστηρίζοντας ορισμένοι είχαν επιστρέψει στην Ελλάδα προ κρίσης και ξαναέφυγαν μετά το 2010. Όπως και αν είναι τα πράγματα οι νέοι φεύγουν, θέλουν να φύγουν, τους παρακινούμε να φύγουν. Είναι, όμως, η μετανάστευση, η ξενιτιά, η λύση;

Η πραγματικότητα είναι ότι η συντριπτική πλειονότητα των παιδιών και των νέων, ιδίως άνω των 15 ετών έχουν σκεφτεί και προβληματιστεί ως προς το θέμα της μετανάστευσης. Ελάχιστοι ήταν εκείνοι, όμως, που εξέφρασαν πλήρη επιθυμία να φύγουν από την Ελλάδα και να ρίξουν μαύρη πέτρα πίσω τους δηλώνοντας απέχθεια για τα τεκταινόμενα στην ελληνική κοινωνία. Οι περισσότεροι υποστήριξαν ότι η μετανάστευση είναι μια έσχατη λύση, όταν θα έχουν προσπαθήσει εδώ αρκετά, όταν δεν θα έχουν πια τα βασικά για να ζήσουν, ή μόνο για σπουδές και με διάθεση επιστροφής. «Ζούμε υπό πολύ δύσκολες συνθήκες, αλλά δεν πρόκειται να φύγω τώρα που με χρειάζεται η χώρα μου» ή «Δεν είμαι της άποψης ότι πρέπει να τα εγκαταλείψουμε όλα και να φύγουμε, πρέπει να παλέψουμε», ήταν μερικές από τις προτάσεις που ακούστηκαν. Επιπλέον, όπως τόνισαν είναι οι γονείς τους εκείνοι που τους ενθαρρύνουν να φύγουν από την Ελλάδα, ενώ οι ίδιοι δεν είναι και τόσο σίγουροι ως προς αυτήν την επιλογή.

Το μέγιστο πρόβλημα κατά τη γνώμη μου είναι ότι δυστυχώς δεν ακούμε τα παιδιά και τους νέους, τα προβλήματα και τις σκέψεις τους. Οι γονείς συχνά μεταφέρουμε τις δικές μας επιθυμίες και τα ανεκπλήρωτα όνειρά μας στα παιδιά και τα φορτώνουμε με αδιανόητα βάρη. Στην έρευνα για την ποιότητα ζωής τους τα παιδιά και ο νέοι τόνισαν ότι ως ποιότητα ζωής θεωρούν τις φιλικές σχέσεις, τις παρέες, την καλή οικογενειακή ζωή, και αισθάνονται πίεση και καταπίεση από τις πολλές δραστηριότητες που τους επιβάλλουν οι γονείς προκειμένου προφανώς να καταστούν ανταγωνιστικοί εντός μιας ατομικιστικής και καπιταλιστικής οικονομίας και κοινωνίας. Το ίδιο φαίνεται να ισχύει και στο θέμα της μετανάστευσης. Γονείς που πια αισθάνονται εγκλωβισμένοι στην Ελλάδα και δεν μπορούν να φύγουν, ρητά ή άρητα, μεταδίδουν την ανεκπλήρωτη επιθυμία τους στα παιδιά τους. Πάνω σε αυτό πρέπει να αναστοχαστούμε. Η προτροπή για φυγή είναι μια ατομικιστική ή συλλογική πράξη; Πώς θα αναπτύξει το παιδί συλλογικότητα, όταν σκέφτεται «ο σώζων εαυτόν σωθήτω»; Μήπως αυτό το σκεπτικό προκαλεί ρήξη

με την αίσθηση της κοινότητας και τη συλλογική συνείδηση, μήπως οδηγεί στην αδιαφορία για το συλλογικό αγαθό και συμφέρον προτάσσοντας το ατομικό; Οι απαντήσεις δεν είναι καθόλου αυτονόητες.

Μετανάστευση σημαίνει ότι πηγαίνεις ξένος συχνά μεταξύ ξένων, χωρίς κοινωνικά δίκτυα και δεσμούς, αφήνοντας πίσω σου οικογένεια, φίλους, ενδιαφέροντα και τόπους, όλα όσα δηλαδή οι νέοι στην έρευνα για την ποιότητα ζωής τόνισαν ως κατεξοχήν σημαντικά για τους ίδιους. Η μετανάστευση είναι με άλλα λόγια μια μορφή βίας καθώς ματαιώνει ένα μέρος των προσδοκιών των νέων ανθρώπων, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι και η παραμονή τους δεν ματαιώνει ένα άλλο μέρος, ιδίως εν μέσω κρίσης. Η αναπαραγωγή, όμως, εξιδανικευμένων εικόνων από το εξωτερικό, ιδίως όταν συνοδεύονται με απαξιωτικές εκφράσεις για την ελληνική πραγματικότητα, όταν μάλιστα πολλοί επιστρέφουν με όχι και τόσο θετικές εμπειρίες, καλό είναι να τεθεί υπό επανεξέταση.

Επίσης, χρήσιμο θα ήταν να ακούσουν οι σημερινοί γονείς των 40 και 50 ετών τι λένε τα παιδιά τους, όχι για τους ίδιους προσωπικά, αλλά για τη γενιά τους, η οποία θεωρούν ότι κατέστρεψε την Ελλάδα και οδήγησε στην κρίση. Τώρα, λοιπόν, η γενιά αυτή, οι ίδιοι γονείς τους τους προτρέπουν να φύγουν. Θα πρέπει να αφήσουμε τα παιδιά και τους νέους να σκεφτούν μόνα τους το μέλλον τους χωρίς άμεσες ή έμμεσες επιρροές για τόσο σημαντικά θέματα εκθέτοντάς τους τα θετικά και τα αρνητικά της κάθε επιλογής και όχι τις δικές μας ιδεοληψίες και προκαταλήψεις. Ας αφουγκραστούμε τις ανάγκες και τις σκέψεις τους και αυτό αφορά σε ένα δεύτερο επίπεδο και το κράτος, το οποίο αγνοεί παντελώς τη νεολαία και δεν έχει επιτύχει μέχρι σήμερα να οργανώσει και να εφαρμόσει μια πολιτική νεολαίας, συνολική και κεντρική στηριζόμενο στις απόψεις και τις ανάγκες των νέων και των παιδιών, ερχόμενο πάντα εκ των άνω να εφαρμόσει στο κεφάλι τους τις επίσης ιδεοληπτικές πολιτικές ενός εκάστου. Θα ακούσουμε άραγε ποτέ τα παιδιά και τους νέους σε αυτή τη χώρα, έστω και τώρα εν μέσω κρίσης - ή μάλλον κυρίως τώρα - ή θα συνεχίσουμε να θεωρούμε τους εαυτούς μας φωτεινούς παντογνώστες που τα ξέρουν όλα και να κατηχούμε τα παιδιά στη δική μας ιδεολογική προσέγγιση των πραγμάτων;

Ο Αλέξανδρος Σακελλαρίου είναι δρ. Κοινωνιολογίας και μετα-διδασκτορικός ερευνητής στο Πάντειο Πανεπιστήμιο

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

Εισαγωγικό σημείωμα

Τα δημοτικά τραγούδια της ξενιτιάς αποτελούν σημαντική κατηγορία της δημοτικής ποίησης. Εκφράζουν τους καημούς του ξενιτεμένου, τον πόνο του ξεριζωμού, τη θλίψη του ξενιτεμένου και των οικείων του.

Σ' αφήνω γεια, μανούλα μου, σ' αφήνω γεια, πατέρα,
έχετε γεια 'δερφάκια μου και σεις ξαδερφοπούλες.
Θα φύγω, θα ξενιτευτώ, θα πάω μακριά στα ξένα·

θα φύγω, μάνα, και θα 'ρτώ και μην πολυλυπιέσαι.
Από τα ξένα, που βρεθώ, μηνύματα σου στέλνω
με τη δροσιά της άνοιξης, την πάχνη του χειμώνα,
και με τ' αστέρια τ' ουρανού, τα ρόδα του Μαΐου.
Θα να σου στέλνω μάλαμα, θα να σου στέλν' ασήμι,
θα να σου στέλνω πράγματα, π' ουδέ τα συλλογιέσαι.
— Παιδί μου, πάαινε στο καλό κι όλ' οι άγιοι κοντά σου,
και της μανούλας σου η ευχή να 'ναι για φυλαχτό σου,
να μη σε πιάνει βάσκαμα και το κακό το μάτι.
Θυμήσου με, παιδάκι μου, κι εμέ και τα παιδιά μου,
μη σε πλανέσει η ξενιτιά και μας αλησμονήσεις.
— Κάλλιο, μανούλα μου γλυκιά, κάλλιο να σκάσω πρώτα,
παρά να μη σας θυμηθώ στα έρημα τα ξένα.

Δώδεκα χρόνια πέρασαν και δεκαπέντε μήνες,
καράβια δεν τον είδανε, ναύτες δεν τότε ξέρουν.
Πρώτο φιλί, ναστέναξε, δεύτερο, τον πλανάει,
 τρίτο φιλί φαρμακερό, τη μάνα αλησμονάει.

Ν.Γ Πολίτης, Εκλογή από τα τραγούδια του ελληνικού λαού – Δημοτικά τραγούδια

ΘΕΜΑΤΑ

A. Στο πλαίσιο της δημιουργικής εργασίας για το μάθημα της Κοινωνιολογίας με θέμα τον ξενιτεμό των νέων διαβάζετε το **κειμένο1** και αποφασίζετε να εντάξετε στην εισαγωγή του κειμένου της εργασίας σας τις διαπιστώσεις και τις σκέψεις που αναπτύσσει ο αρθρογράφος στη δεύτερη και τρίτη παράγραφο («Η πραγματικότητα...καθόλου αυτονόητες») αποδίδοντας τες περιληπτικά σε 60-70 λέξεις

Μονάδες 15

B1. Να χαρακτηρίσετε καθεμιά από τις πιο κάτω προτάσεις/πληροφορίες ως ΣΩΣΤΗ ή ΛΑΘΟΣ, σύμφωνα με το **κειμένο 1**. Να αιτιολογήσετε την επιλογή σας με συγκεκριμένη αναφορά σε αυτό.

- α)** Οι νέοι σήμερα επιθυμούν να μεταναστεύσουν.
- β)** Οι γονείς μεταφέρουν τις ανεκπλήρωτες επιθυμίες τους στα παιδιά τους.
- γ)** Το κράτος μας αδιαφορεί για τη νεολαία μας.
- δ)** Η μετανάστευση δε ματαιώνει τις προσδοκίες των νέων.
- ε)** Το γεγονός πως πολλοί νέοι επιστρέφουν από το εξωτερικό με θετικές εμπειρίες ενθαρρύνει κι άλλους νέους να σκέφτονται τη μετανάστευση.

Μονάδες 10

B2. α) πώς οργανώνεται ο λόγος στη δεύτερη παράγραφο («Η πραγματικότητα είναι...ως προς αυτή την επιλογή») του **κειμένου 1**;

β) «Ας αφουγκραστούμε τις ανάγκες και τις σκέψεις τους και αυτό αφορά σε ένα δεύτερο επίπεδο και το κράτος, το οποίο αγνοεί παντελώς τη νεολαία και δεν έχει επιτύχει μέχρι σήμερα να οργανώσει και να εφαρμόσει μια πολιτική νεολαίας, συνολική και κεντρική στηριζόμενο στις απόψεις και τις ανάγκες των νέων και των παιδιών, ερχόμενο πάντα εκ των άνω να εφαρμόσει στο κεφάλι τους τις επίσης ιδεοληπτικές πολιτικές ενός εκάστου». Να εξηγήσετε πως λειτουργεί ο μακροπερίοδος λόγος στη διαμόρφωση του ύφους στη συγκεκριμένη παράγραφο του **κειμένου 1**.

Μονάδες 10

B3. Να γράψετε ένα παράγωγο ουσιαστικό και ένα παράγωγο επίθετο για καθένα από τα πιο κάτω ρήματα του **κειμένου 1**: εξέφρασαν, συνοδεύονται, ακούσουν, κατέστρεψε, θεωρούμε

Μονάδες 10

B4. α) Ποιος είναι ο ρόλος των ερωτήσεων στην πρώτη, τρίτη και πέμπτη παράγραφο του **κειμένου 1**;

β) «Οι γονείς συχνά μεταφέρουμε τις δικές μας επιθυμίες και τα ανεκπλήρωτα όνειρά μας στα παιδιά και τα φορτώνουμε με αδιανόητα βάρη» (**κείμενο 1**, Τρίτη παράγραφος). Να σχολιάσετε την επιλογή του α' πληθυντικού ρηματικού προσώπου από τον αρθρογράφο.

Μονάδες 10

B5. Πολλές φορές οι ξενιτεμένοι μας, όπως και ο ήρωας του δημοτικού τραγουδιού (κείμενο 2), παρά τις υποσχέσεις τους πως θα επιστρέψουν στην πατρίδα, μένουν μόνιμα στην ξενιτιά. Για ποιους λόγους πιστεύετε πως συμβαίνει αυτό; Έχει τη δύναμη, κατά τη γνώμη σας, η «μητριά πατρίδα» να αποκόψει τους ξενιτεμένους από τις ρίζες τους; Να αναπτύξετε τις σκέψεις σας σε ένα κείμενο 100-200 λέξεων.

Μονάδες 15

Γ. «[...] η συντριπτική πλειονότητα των παιδιών και των νέων, ιδίως άνω των 15 ετών έχουν σκεφτεί και προβληματιστεί ως προς το θέμα της μετανάστευσης (**κείμενο 1**). Συμφωνείτε με τη διαπίστωση αυτή ή διαφωνείτε; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας. Πώς η πολιτεία θα μπορούσε να περιορίσει τις τάσεις φυγής των νέων στο εξωτερικό; Να αναπτύξετε τις σκέψεις σας σε ένα κείμενο 300-400 λέξεων, το οποίο θα δημοσιευτεί στο ηλεκτρονικό περιοδικό του σχολείου σας.

Μονάδες 30